

Täysistunto

Perjantai 8.3.2019 klo 13.02—16.33

Täysistunto alkoi klo 13.02. Täysistunto keskeytettiin klo 13.34. Täysistuntoa jatkettiin klo 15.34. Täysistunto päättyi klo 16.33.

Puhetta johti puhemies Paula Risikko (13.02—13.34 ja 15.34—16.33).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Ilmoitus valtioneuvoston eronpyynnöstä

Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on vastaanottanut ja hyväksynyt pääministeri Juha Sipilän 8.3.2019 esittämän valtioneuvoston eronpyynnön ja pyytänyt valtioneuvostoa jatkamaan toimitusministeristönä, kunnes uusi hallitus on nimitetty.

2.2. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin

Eduskunnalle ovat saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 628, 632, 634-640, 642-644, 646, 647, 649, 651, 652, 655, 658, 660/2018 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 202/2017 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 30/2018 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 36/2018 vp
Pöytäkirjan liite Muutosehdotus 8.3.2019 Liite 3A

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 36/2018 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 7.3.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

1. lakiehdotus

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

5 a luku

4 §

Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Esitän, että 1. lakiehdotuksen 5 a luvun 4 § saa sen muodon, mikä on pöydälle jaetussa monisteessa.

Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Markus Mustajärvi on Li Anderssonin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään edustajille jaetun muutosehdotuksen mukaisena. (Pöytäkirja liite 3A)

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Markus Mustajärven ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 163, ei 10; poissa 26 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

57 §

Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Esitän, että 57 § saa sen muodon, mikä on pöydälle jaetussa monisteessa.

Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Markus Mustajärvi on Li Anderssonin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään edustajille jaetun muutosehdotuksen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Markus Mustajärven ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 168, ei 10; poissa 21 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2. lakiehdotus

19 §

Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Esitän, että 19 § saa sen muodon, mikä on pöydälle jaetussa monisteessa.

Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Markus Mustajärvi on Li Anderssonin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään edustajille jaetun muutosehdotuksen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Mietintö "jaa", Markus Mustajärven ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 168, ei 10; poissa 21 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 202/2017 vp sisältyvien 1.—8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilastiedustelusta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 203/2017 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 4/2018 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 9/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 9/2018 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 7.3.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

1. lakiehdotus

20 §

Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Esitän, että 20 § saa sen muodon, mikä on vastalauseessa.

Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Markus Mustajärvi on Li Anderssonin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Markus Mustajärven ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 169, ei 10; poissa 20 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

112 §

Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Esitän, että pykälä saa sen muodon, mikä on vastalauseessa.

Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Markus Mustajärvi on Li Anderssonin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Markus Mustajärven ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 167, ei 10; poissa 22 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 203/2017 vp sisältyvien 1.-3. ja 5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 203/2017 vp sisältyvän 4. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle osakesäästötilin tuloverotusta ja eräiden vakuutus- teiden tuloverotuksen uudistamista koskevaiksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 275/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 37/2018 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 6.3.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

1. lakiehdotus

10 §

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Esitän, että pykälä muutetaan vastalauseen mukaiseen muotoon.

Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakka on Pia Viitasen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 124, ei 54; poissa 21 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

33 a §

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Esitän, että pykälä saa vastalauseessa esitetyn muodon.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ehdotusta.

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakka on Kari Uotilan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 124, ei 54; poissa 21 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

33 c §

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Esitän, että pykälä saa opposition vastalauseessa esitetyn muodon.

Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakka on Pia Viitanen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 120, ei 53; poissa 26 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

45 §

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Esitän, että pykälä saa vastalauseessa esitetyn muodon.

Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakka on Kari Uotilan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 122, ei 53; poissa 24 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

50 §

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Esitän, että pykälä saa sosiaalidemokraattien, vihreiden ja vasemmistoliiton vastalauseessa esitetyn muodon.

Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakka on Ozan Yanarin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 122, ei 53; poissa 24 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

53 b §

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Esitän, että pykälä saa vastalauseessa esitetyn muodon.

Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakka on Pia Viitassen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 122, ei 53; poissa 24 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2. lakiehdotus

17 §

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Esitän, että pykälä saa vastalauseen mukaisen muodon.

Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakka on Kari Uotilan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 122, ei 53; poissa 24 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

32 c §

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Esitän, että pykälä saa vastalauseen mukaisen muodon.

Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakka on Ozan Yanarin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 122, ei 53; poissa 24 (äänestys 13). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

3. lakiehdotus

3 §

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Esitän pykälää vastalauseen mukaiseen muotoon.

Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakka on Pia Viitasen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 122, ei 52; poissa 25 (äänestys 14). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Voimaantulosäännös

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Esitän voimaantulosäännöstä vastalauseen mukaiseen muotoon.

Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakka on Kari Uotilan kannattamana ehdottanut, että voimaantulosäännös hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 122, ei 53; poissa 24 (äänestys 15). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

4. lakiehdotus

4 §

Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Esitän pykälää vastalauseen mukaiseen muotoon.

Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakka on Ozan Yanarin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 122, ei 53; poissa 24 (äänestys 16). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 275/2018 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle työaikalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 158/2018 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 17/2018 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 7.3.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

1. lakiehdotus

8 §

Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Esitän pykälän hyväksymistä vastalauseen mukaisena.

Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Merja Mäkisalo-Ropponen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Merja Mäkisalo-Ropponen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 104, ei 69; poissa 26 (äänestys 17). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

11 §

Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Esitän pykälän hyväksymistä vastalauseen mukaisena.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Merja Mäkisalo-Ropponen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Merja Mäkisalo-Ropponen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 104, ei 69; poissa 26 (äänestys 18). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

17 §

Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Esitän pykälän hyväksymistä vastalauseen mukaisena.

Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Merja Mäkisalo-Ropponen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Merja Mäkisalo-Ropponen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 67; poissa 27 (äänestys 19). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

18 §

Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Esitän pykälän hyväksymistä vastalauseen mukaisena.

Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Merja Mäkisalo-Ropponen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Merja Mäkisalo-Ropponen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 68; poissa 26 (äänestys 20). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

25 §

Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Esitän pykälän hyväksymistä vastalauseen mukaisena.

Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Merja Mäkisalo-Ropponen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Merja Mäkisalo-Ropponen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 103, ei 68; poissa 28 (äänestys 21). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

40 §

Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Esitän pykälän hyväksymistä vastalauseen mukaisena.

Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Merja Mäkisalo-Ropponen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Merja Mäkisalo-Ropponen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 68; poissa 29 (äänestys 22). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2. lakiehdotus

3 a §

Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Esitän pykälän hyväksymistä vastalauseen mukaisena.

Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Merja Mäkisalo-Ropponen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Merja Mäkisalo-Ropponen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 68; poissa 26 (äänestys 23). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirjaan merkittiin seuraavat ilmoitukset: Maria Tolppanen /sd tarkoitti äänestää ”ei” äänestyksessä 17 ja Suna Kymäläinen /sd tarkoitti äänestää ”ei” äänestyksessä 19.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 158/2018 vp sisältyvien 1.-15. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 309/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 7.3.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

119 §

Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Esitän, että 119 § saa vastalauseen mukaisen muodon.

Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Hanna Halmeenpää on Krista Mikkosen kannattamana ehdotanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Hanna Halmeenpään ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 148, ei 21; pois-
sa 30 (äänestys 24). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 309/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 39/2018 vp

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 39/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

13.21 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässäkin puhutaan nyt terveydenhuollosta, joka on päivän teema. Tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö koskee todellakin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia ja sairaanhoitajan rajattua lääkkeenmääräämisoikeutta.

Itse pidän näitä vastalauseen perusteluja tässä yhteydessä hyvinä. Nimittäin tässä esityksessä laajennettaisiin sairaanhoitajan lääkkeenmääräämisoikeutta myös kotisairaanhoidoon ja erikoissairaanhoidon poliklinikoille. Varsinkin kotisairaanhoidon osalta tämä olisi todellakin jopa potilasturvallisuutta vaarantavaa. Valiokunnassa kuultujen asiantuntijoidenkin mukaan tämä saattaisi osaltaan myös erikoissairaanhoidon osalta hämärtää kansallisesti sovittua perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välistä vastuunjakoja. Se huoli, joka tästä kotisairaanhoidosta on vielä erityisesti nostettu esiin tässä vastalauseessa, on se, että muutos saattaisi vaarantaa potilasturvallisuutta omalta osaltaan kotihoidossa, jossa on hyvin tärkeää, että lääkkeen määrääminen toteutuu potilaan edun mukaisesti. Lääkärinkin kannalta näissä tilanteissa iäkkäiden, monisairaiden potilaiden kohdalla kokonaislääkityksen arviointi ja eri lääkkeiden yhteisvaikutusten hallinta on monesti vaativa tehtävä.

Kaiken kaikkiaan olen sitä mieltä, että eri terveydenhuollon ammattilaisten työnjako tulisi pitää selkeänä. Nimenomaan lääkärit ovat saaneet koulutuksen taudinmäärittelyyn, diagnostiikkaan, ja myös hoidon, kuten lääkityksen, määräämiseen. Koska muissakin suhteissa haluamme pitää tästä korkeasta koulutustasosta kiinni, niin mielestäni on kyllä ongelmallista, että ikään kuin aletaan madaltamaan sitä koulutustasoa, joka on pohjana lääkkeen määräämiseen ja diagnostiikkaan.

Eli kannatan tätä vastalauseetta.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän väliin nyt mietinnön esittely. — Olkaa hyvä, edustaja Kiuru, valiokunnan puheenjohtaja.

13.24 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on siis ammattihenkilölain 23 §:n 1 momentin muuttaminen. Nimittäin nykyisten säännösten mukaan rajattua lääkkeenmääräämistä ei ole mahdollista ottaa käyttöön yksityisen palveluntuottajan tuottamissa palveluissa. Nyt ehdotuksessa esitetään, että tilanne muuttuisi. Rajattu lääkkeenmäärääminen voitaisiin näin ottaa käyttöön terveyskeskuksen avovastaanoton yksiköiden ohella myös muissa kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulle kuuluvissa perusterveydenhuollon avohoidon palveluissa sekä erikoissairaanhoidon palveluissa, ja näin myös esimerkiksi kotisairaanhoidossa ja erikoissairaanhoidon poliklinikoilla voitaisiin soveltaa tätä uutta rajattua lääkkeenmääräämistä. Näin siis lääkkeenmäärääminen laajenee yhteiskunnassa, ja tässä yhteydessä, kun valiokunta on asiaa selvittänyt, todetaan ensinnäkin se, että kansainvälinen esimerkki kertoo siitä, että myös sairaanhoitajien lääkkeen-

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

keenmäärääminen on useissa maissa otettu käyttöön ja sitä kautta sairaanhoitajien mahdollisuutta lääkkeenmääräämiseen on vähitellen laajennettu.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää tätä lakiehdotusta tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä muuttumattomana. Valiokunta kuitenkin toteaa lisäksi, että jatkossakin edellytyksenä tulee olla toiminnasta vastaavan lääkärin kirjallinen määräys ehtoineen sekä tietenkin sairaanhoitajan mahdollisuus välittömään konsultointiyhteyteen lääkäriin päin.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on arvioitu tätä esitystä monelta kantilta. Valiokunta korostaa, että esiin on tuotu myös huoli siitä, miten tämä sairaanhoitajien rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden laajentaminen tulee toimimaan erikoissairaanhoidon avopalveluissa ja kotisairaanhoidon palveluissa. Kotisairaanhoidon osalta on muistettava, että monet potilaat ovat monisairaita, joten kokonaislääkityksen arviointi ja eri sairauksien yhdistelmät ovat haasteellista pohdittavaa. Tältä osin erikoissairaanhoidon osalta valiokunta muistuttaa, että muutos voi hämärtää perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon työn ja vastuunjakoja. Valiokunta tulee siihen johtopäätökseen, että korostaa sitä, että näissä tapauksissa sairaanhoitajien lääkkeenmääräämisoikeus tulee ottaa käyttöön huolellisen harkinnan perusteella. Tästä syystä voi olla, että tosiasiaissa sairaanhoitajien lääkkeenmääräämisoikeuden soveltaminen ja laajentaminen voi koitua ennakoitua vähäisemmäksi.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota palvelusetelillä toteutettavien palveluiden osalta laajennettuun lääkemääräyskäytäntöön. Ongelmana saattaa jatkossa olla se, että lääkkeenmääräyskäytännön seuranta ja omavalvonta jakautuvat sekä palvelusetelin antavan organisaation että palveluja tuottavan tahon vastuulle tavalla, jolla sitten pitää olla huolellinen, niin että lääkkeenmääräyskäytännön seuranta ja omavalvonta toteutuvat.

Lisäksi sairaanhoitajien lääkkeenmääräämisoikeuden järjestelyihin ja valvontaan tulee tietenkin kiinnittää huomiota.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, että käytännön toiminnassa merkittävä rooli on vastuulääkärillä ja täten myös omavalvonnan toiminnan varmistamisella ja osaamisen kehittämällä. Olemme myöskin todenneet, että potilasturvallisuuden kannalta on olennaista, että terveydenhuollon toimintayksiköt ovat velvollisia myös laatimaan suunnitelman laadunhallinnasta ja potilasturvallisuudesta.

Olemme myös kiinnittäneet huomiota siihen, että turvallisen lääkeshoidon toteutuminen edellyttää ohjeistusta ja myöskin sitä, että sairaanhoitajien peruskoulutuksessa ja lääkkeenmääräämisen lisäkoulutuksessa huomioidaan lääketieteellisten aineiden osuuden vähäisyys. Tältä osin on sairaanhoitajien koulutukseen myös osoitettava riittävät voimavarat, ja lainmuutoksen käytännön toimivuutta tulee myöskin seurata.

Tämä asia sisältää myöskin vastalauseita.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Koska me joudumme keskeyttämään tämän istunnon, niin tarjoan näille kolmelle henkilölle, joilla on puheenvuoropyyntö, vastauspuheenvuorot. Haluatteko käyttää? Otetaan samassa järjestyksessä: Juvonen, Sarkomaa, Rossi.

13.29 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutosta siten, että rajattu lääkkeenmäärääminen voidaan ottaa käyttöön terveyskeskuksen avovastaanoton yksiköiden ohella myös muissa kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulle kuuluvissa perusterveydenhuollon avohoidon palve-

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

luissa sekä erikoissairaanhoidon avohoidon palveluissa. Tämä koskettaa siis sairaanhoitajia.

Pidän hyvänä, että sairaanhoitajien ja lääkäreiden yhteistyötä kehitetään, ja näen positiivisena asiana myös sen, että tällainen lääkkeenmääräämiskoulutus on mahdollista Suomessa. Tein vuonna 2012 kirjallisen kysymyksen liittyen tämän koulutuksen resursseihin ja hintaan ja siihen, millä tavalla me varmistamme, että koulutusta on riittävästi ja että se ei tule hoitajan itsensä maksettavaksi vaan että tasapuolisesti työnantaja ja kunnat siihen osallistuvat.

Tämä on hyvä asia, mutta toki tätä täytyy seurata. Potilasturvallisuus keihäänkärkenä on mentävä eteenpäin kaikissa asioissa, ja niin vain on tärkeä asia tämäkin, kuten koko sosiaali- ja terveydenhuollon paketti. On erittäin tärkeää, että hyvä lääkehuolto säilyy Suomessa ja lääkkeiden anto on asiantuntevissa käsissä.

13.31 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tervehdin ilolla tätä lakiesitystä. Tässähän on kyse siitä, että laajennetaan sairaanhoitajien rajattua lääkkeenmääräämisoikeutta. Tämä on tärkeä askel eteenpäin siinä työssä, mitä sosiaali- ja terveydenhuollossa pitää tehdä. Meillä on erittäin korkeasti koulutettu hoitohenkilöstö, jonka osaamista pitää käyttää, ja meillä on erittäin hyvää kansainvälistä tutkimustietoa tämän tyyppisestä toiminnasta. Se on parantanut potilaiden palveluita, se on ollut turvallista. Pidän tärkeänä, että myöskin jatkossa työnjakoa tehdään, ja sosiaali- ja terveysministeriön kyllä lähetän terveiset: Esimerkiksi fysioterapeuttien suoravastaanotosta on erittäin hyvää tutkimusta vuodelta 2016. Se on parantanut ihmisten palveluita ja työkykyä ja toimintakykyä, kun on päässyt suoraan fysioterapeutille — ei ole tarvittu leikkauksia, ei sairauspäivärahoja. Eli hoitajavastaanottoa ja työnjakoa täytyy kaikin tavoin edistää sosiaali- ja terveydenhuollossa. Meidän korkeasti koulutettu hoitohenkilöstömme on vielä käyttämätön voimavara.

Pidän tuota mietintöä hyvänä ja perusteltuna ja olen iloinen, että se sai enemmistön, vaikka kovaa keskustelua valiokunnassa käytiin.

13.32 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen myös iloinen, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Kiuru pääsi tähän kauden loppuun esittelemään nyt sitten edes tämän lain ja siihen liittyvät kysymykset.

Arvoisa puhemies! Todellakin isosta asiasta ja periaatteellisesta asiastahan on kysymys. Sekä lääkehuolto, -annostelu että -jakelu täytyy hoitaa aina niin, että ne ovat asiakkaan näkökulmasta täysin turvattuja, ja tässä suhteessa niihin kohdistuvat erityiset vaateet. Silti en ymmärrä tätä vastalauseita, joka tässä yhteydessä on laitettu, koska kyllähän jokainen tietää, että terveydenhuollon piirissä työskentelee ammattitaitoista väkeä, hoitohenkilöstöä, jolla on kykyä nähdä ja kokea asiat ihan samalla lailla — sitten loppuseltaan koulutuksesta riippumatta — kuin alan lääkäreilläkin. Ja tässä mielessä kyllä sekä hallituksen esitys että myös valiokunnan kannanotto ovat ihan paikallaan, ja perusteluissa todetaan muun muassa, että ”rajatun lääkkeenmääräämisen laajentaminen ehdotetulla tavalla nopeuttaa esityksen perustelujen mukaan potilaiden hoitoon pääsyä ja hoidon aloittamista, parantaa hoidon laatua, sujuvoittaa terveydenhuollon toimintayksiköiden toimintaa ja samalla vapauttaa lääkäreiden työpanosta lääketieteellisesti vaativampaa ammattitaitoa edellyttäviin tehtäviin”. Jo nämä perustelut ovat ihan kohdallaan, ja tässä suhteessa kyllä tämä esitys on ehdottomasti paikallaan. Kiitos tältä osin, että eduskunta saa joltakin osin työnsä päätökseen.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Tämän asian käsittely keskeytetään suuren valiokunnan kokouksen vuoksi.

Täysistunto keskeytetään, ja sitä jatketaan kello 15.30 suuren valiokunnan kokouksen päätyttyä.

Keskustelu keskeytettiin kello 13.34.

Keskustelua jatkettiin kello 15.35.

Puhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan tänään kello 13.34 keskeytettyä istuntoa ja päiväjärjestyksen 8. asian käsittelyä. Yleiskeskustelu jatkuu. Edustaja Juvonen — poissa.

Yleiskeskustelu ei jatkunut.

Asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssilain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 221/2018 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 23/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 23/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.35 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on lakivaliokunnan mietintö konkurssilaista, uudesta konkurssilain kokonaisuudistuksesta. Valiokunnassa monet asiantuntijat ottivat tämän esityksen hyvillä mielin vastaan. Se selkiyttää konkurssipesän vastuidenjakotilannetta ja nopeuttaa menettelyjä.

Alun perin hallituksen esitykseen sisältyi myös ympäristövastuupykälä, mutta kuulemisessa nousi esiin, että tämän vastuutason riittävyys piti tarkistuttaa perustuslakivaliokunnalla, ja perustuslakivaliokunta päätyikin sitten siihen ratkaisuun, että ympäristövastuita käsittelevä pykälä ei ollut linjassa perustuslain 20 §:n kanssa. Perustuslain 20 §:hän suojaa yhteistä ympäristöämme, ja sinänsä käsittely perustuslakivaliokunnassa oli historiallinen, koska ensimmäistä kertaa tämä perustuslain 20 § tuli siellä näin käsiteltyä ja koeteltua.

Ympäristövastuupykälähän sinänsä on todella tarpeellinen, koska sen tavoitteena on vähentää epäselvästä oikeustilasta johtuvia riitaisuuksia ja myös estää ympäristön kannalta vakavien riskien tai jo syntyneiden tilanteiden paheneminen osoittamalla vastuu tietyissä tilanteissa konkurssipesälle ja samalla kohdentaen kustannuksia nykyistä oikeudenmukaisemmin. Konkurssitilanteissa on erittäin tärkeää varmistaa, että yrityksen ympäristövas-

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

tuukysymykset kustannuksineen eivät jää valtion tai kansalaisten vastuulle vaan että vastuu jää ne aiheuttaneille toimijoille.

Tässä hallituksen esityksessä oli nostettu hyvin korkealle tämä ympäristövastuun taso. Kysymys oli siitä, että vain siinä tilanteessa ympäristövastuu tulisi ottaa huomioon, jos siitä uhkaa aiheutua ”vakavaa haittaa terveydelle”, ja jokainen ymmärtää, että on hyvin vaikea määritellä, mikä on sitten vakava haitta terveydelle tai mikä on sitten tavanomainen haitta terveydelle. Yksi konkreettinen esimerkki ympäristövastuista on Hituran kaivoksen tilanne, jossa Sipilän hallitus on kustantanut yli 16 miljoonalla eurolla konkurssiin menneen Hituran kaivoksen jätteitä, koska ympäristövastuut ovat jo kaatuneet valtion syliin ja hoidettaviksi.

Valiokunta päätyi esittämään pontta, jossa todetaan: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee konkurssipesän ympäristövastuuta koskevat säännökset, joissa otetaan tasapainoisesti huomioon sekä velkojien oikeus maksunsaantiin että ympäristöoikeuden näkökohdat.”

15.38 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tämä konkurssilaki-esitys on nyt tässä salissa keskustelussa ja on etenemässä kohti lain hyväksyntää. Tämähän on ollut meillä lakivaliokunnassa pitkä prosessi. Tovin jo odottelimme perustuslakivaliokunnasta sitä lausuntoa, ja oli hyvä, että saimme sen ruuhkaisen perustuslakivaliokunnan puolelta sitten lopulta valiokuntaan.

Kuten tässä edellä edustaja Karimäki totesi, tässä on historiallisesta muutoksesta kysymys tuon perustuslain 20 §:n osalta, juuri näiden ympäristövastuiden osalta, ja sen takia tämä esitys on saanut kannatuksen. Mutta meidän jouduimme sitten erikoiseen tilanteeseen tämän esityksen myötä, koska tämän yhteyteen oli kytketty tämä maakunnan liikelaitosten konkurssisuoja, joka sitten jouduttiin valiokuntatyöskentelyssä poistamaan, koska tuon perustuslakivaliokunnan lausunnon myötä totesimme, että meillä on kovin vähän aikaa ja me emme olleet käyneet ollenkaan kuulemisia tämän asian osalta. Mutta koska tuo itse periaate ja sen historiallisuus ja ympäristönsuojelun näkökulma olivat niin tärkeitä, niin on hyvä, että saimme tämän sitten osittain tehtyä. Ja kun tämän päivän elämää, sotien kaatumista ja sen myötä jopa hallituksen kaatumista, yllättäen on joutunut seuraamaan, niin totean, että on sitä tärkeämpää, että osasimme valiokunnasta poistaa nuo maakuntatason liitännäiset.

15.40 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Tosiaan se, että saimme konkurssilain valmiiksi näin valiokunnan viimeisinä töinä, on merkittävä asia konkurssien hoitamisen helpottamisessa jatkossa, ja se, että ympäristövastuut otettaisiin vakavammin huomioon konkurssipesän vastuissa, on todella tärkeä kysymys. Tänä päivänä julkaistiin myös uhanalaisten lajien uusi punainen kirja, ja ympäristömme on todella hälyttävässä tilassa. Meidän tarvitsee ihan kaikkea lainsäädäntöämme tarkistaa siitä näkökulmasta, kuinka kestävää se on ympäristön kannalta.

No, nyt kun tästä konkurssilaista, joka sinänsä on parannus nykytilaan, kuitenkin uupuu tämä ympäristövastuukysymys, niin miten sitten käytännössä menetellään? Käytännössähan esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden linjaukset nyt edelleenkin ohjaavat ympäristövastuiden määrittelyssä, vaikka tilanne on siltä osin vielä epäselvä, että lainsäädännössä ei ole tätä määritelmää.

Konkurssilaki jäi tosiaankin näin viime metreille käsittelyyn osittain senkin vuoksi, että konkurssilaki sisälsi myös pykälän, jossa olisi ollut maakuntien liikelaitoksille konkurssi-

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

suoja, ja tämä olisi vaatinut EU:lta notifiikaatiota, jotta lakia olisi voinut viedä siinä muodossa eteenpäin. Nyt on hyvä, että saimme yksimielisesti tämän konkurssilakiesityksen eduskuntaan juuri tässä muodossa ja niillä evästyksin, että ympäristövastuukysymykset tullaan valmistelemaan seuraavalle eduskunnalle.

15.42 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esillä oleva lainsäädännön muutos on varmasti tarpeen ja perusteltu. Itse haluan kiinnittää huomiota juuri tänä päivänä tähän tilanteeseen, jossa näyttää siltä, että yhä useampaan lakiesitykseen, mitä tässä eduskunnassa käsitellään, perustuslakivaliokunnan tulkinnan johdosta sisältyy perustuslaillisia ongelmia. Meillä on tänään hyvin lyhyt päiväjärjestys tässä istunnossa, mutta kun katsoin, mitä täällä on esillä, niin täällä on työaikalaki, joka oli perustuslakivaliokunnassa, täällä on kalastuslaki, joka oli perustuslakivaliokunnassa, täällä on tiedustelulait, jotka olivat perustuslakivaliokunnassa kahteenkin kertaan, ja tietysti tämän päivän iso uutinen on sote- ja maakuntauudistuksen kaatuminen ja siihen liittyvä hallituksen eronpyyntö.

Henkilökohtaisesti haluan muistuttaa siitä, että perustuslakivaliokunnan ratkaisut perustuslain tulkintamisessa ovat aina tulkintaa. Perustuslakivaliokunta ei tietysti tee niitä missään tyhjiössä, vaan perustuslakivaliokunnan käyttämien asiantuntijoiden, valtiosääntöoikeuden asiantuntijoiden, joita tässä maassa on hyvin vähän, näkemyksillä ja tulkinnoilla on luonnollisesti painava merkitys perustuslakivaliokunnan työssä. Silloin kun ollaan jouduttu tilanteeseen, jossa yhä useampi laki, yhä useampi uudistus, törmää perustuslakiin — tai vähintään nähdään välttämättömäksi pyytää siitä perustuslakivaliokunnan lausunto — mielestäni on aiheellista kysyä, onkohan olemassa oleva perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntö ihan kohdallaan vai onko se liian tiukka, kun jatkuvasti yhä useampi laki joudutaan lähettämään perustuslakivaliokuntaan ja näistä laeista löytyy perustuslaillisia ongelmia. En nyt ota kantaa siihen tulkintaan, jonka perustuslakivaliokunta teki perustuslain 20 §:stä ja joka täällä on todettu. Totean vain sen, että se on uusi linjaus ja omalta osaltaan — oikein tai väärin, en ota siihen kantaa — on taas eräällä tavoin tiukentamassa perustuslain tulkintaa.

Haluan korostaa sitä, että perustuslaki ei itsessään anna mitään ratkaisuja sen enempää maakuntien kuin soten, kalastuslain tai työaikalain ja niin edelleen ongelmiin, vaan tämä kaikki on tulkintaa. Ja se on luonnollista, sitä se juridiikka on, mutta tämä pitäisi avoimin silmin myöntää ja nähdä, ja pitäisi pitää mahdollisena myös nykyistä vähemmän kiristävää tulkintaa perustuslakivaliokunnassa.

15.45 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz käytti edellä puheenvuoron perustuslaista ja sen tulkinnasta. Täytyy todeta, että perustuslaki on vahvan demokratian perusta ja kivijalka, se estää juuri sen, että hätäisesti yhden vaalikauden aikana hallitus voisi tehdä muutoksia, jotka olisivat perustuslain vastaisia. Perustuslakihan on syntynyt vuosikymmenten saatossa, ja sitä muutetaan harkiten kahden vaalikauden aikana.

Ja mitä tulee esimerkiksi tiedustelulakeihin, niin vahva perustuslakimme on saanut aikaan sen, että tiedustelulakien käsittely on ollut hyvin tasokasta ja laadukasta ja on voitu varmistaa tiedustelun hyvä taso, kansamme turvallisuuskysymykset mutta myös ihmis- ja perusoikeuskysymykset ja perusoikeuskysymykset kestäväällä tavalla.

Eli se, että Suomessa noudatetaan perustuslaillisuutta ja perustuslaki on punaisena lankana lakien säätämisessä ja eduskuntakäsittelyssä, on demokratiassamme hyvä asia.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

15.47 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Olen edustaja Karimäen kanssa samaa mieltä perustuslain luonteesta ja merkityksestä. Perustuslaki luonnollisesti rajaa myös lainsäätäjän harkintavaltaa: perustuslaissa on ilmaistu sellaisia kansalaisten perusoikeuksia ja muita perusperiaatteita, joita vastaan lainsäätäjäkään — virkamiehistä tai tuomioistuinelaitoksista puhumattakaan — ei voi toimia.

Kysymys siitä, kuinka ahtaat nämä rajat lainsäätäjän harkintavallalle ovat tai kuinka väljät ne ovat, on tulkintaa, ja tämä oli minun puheenvuoroni ydinviesti. Nimittäin meidän perustuslaissamme on keskeisenä periaatteena kansalaisten perusoikeuksien turvaamisen ohella myös niin sanottu kansanvaltaisuusperiaate. Se on aivan keskeinen elementti meidän perustuslaissamme — siinä perustuslaissa, edustaja, jota juuri kehuitte. Ja tämä kansanvaltaisuusperiaate lähtee siitä, että valtiolta kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta, ja eduskunnalle kuuluu lainsäädäntövalta, jota luonnollisesti, kuten totesin, rajoittaa esimerkiksi kansalaisten perusoikeuksien kunnioittaminen.

Nyt ei olekaan kysymys perustuslaista vaan kyse on koko ajan perustuslain tulkinnasta. Jos perustuslaissa olevia perusoikeussäädöksiä tulkitaan hyvin tiukasti tai ne sanotaan laajasti — se tarkoittaa nyt tässä samaa asiaa, vaikka se voi kuulostaa paradoksilta — niin mitä laajemmin tulkitaan näitä perusoikeuksia, sitä kapeammaksi tulee lainsäätäjän harkintamarginaali. Ja kuitenkin lainsäätäjän harkintavalta, oikeus säätää Suomessa sellaiset lait kuin kansan valitsema parlamentti parhaaksi näkee, on keskeinen osa demokratiassamme.

En nyt mene yksityiskohtiin, mutta otetaan nyt kuitenkin esimerkiksi tämä sote-uudistuksessa ollut asiakassuunnitelma. Ei perustuslaki sano asiakassuunnitelmasta yhtään mitään, ja jos tässä valinnanvapauslaissa ei olisi ollut mitään asiakassuunnitelmaa, niin yksikään perustuslakiasiantuntija ei olisi tullut perustuslakivaliokuntaan sanomaan, että tämä laki on vastoin perustuslakia, kun ei tässä ole asiakassuunnitelmaa. Mutta annas olla, kun siinä oli asiakassuunnitelma, niin sitten nämä samat perustuslakiasiantuntijat tulivat kertomaan, että tässä tämän asiakassuunnitelman kanssa on suuri perustuslaillinen ongelma — joko se, että se ei ole sitova, tai se, että se ei ole riittävän selkeä, ja niin edelleen — ja sitten perustuslakivaliokunta antoi sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausunnon, jossa se näki, että tässä asiakassuunnitelmassa on perustuslainvastaisuuksia.

Eli edustaja Karimäki, olemme samaa mieltä perustuslain merkityksestä ja perusoikeuksien suojaamisen merkityksestä, mutta itse korostan myös kansanvaltaisuusperiaatetta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 221/2018 vp sisältyvien 1.-13. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhti valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 221/2018 vp sisältyvien 14.-15. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 212/2018 vp

Kansalaisaloite KAA 3/2015 vp

Lakialoite LA 14, 21, 45/2015 vp, 19, 96/2017 vp, 10, 18/2018 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 24/2018 vp

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 24/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.51 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kyse lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten kiristämisestä, ja tämä uudistus on erittäin tervetullut. Näistä rikoksista, jotka iljettävimmillään ovat aivan kauhistuttavia, on tullava nykyistä tuntuvammat rangaistukset.

Olen erittäin tyytyväinen siitä, että tässä aikataulupaineessa eduskunnan lakivaliokunta on saanut tämän asian tänne saliin päätettäväksi. Ja olen erittäin tyytyväinen siitä, että ministeri Antti Häkkänen on aikanaan tuonut tämän esityksen lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten kiristämiseksi. Ministeri Häkkäsen oikeuspoliittinen tai, sanotaan, kriminaalipoliittinen linja, jossa asetetaan uhrin kokemus ja oikeusturva entistä enemmän keskiöön sen rikollisen oikeusturvan suojelemisen rinnalle ja jossa pyritään rangaistuksia tällaisista iljettävistä väkivaltarikoksista ja seksuaalirikoksista kiristämään, on ehdottomasti perusteltu ja hyvä.

En malta olla kiinnittämättä huomiota siihen, että julkisessa keskustelussa ja myös täällä lähinnä vihreiden ja vasemmistoliiton toimesta usein korostetaan sitä, että kovemmat rangaistukset eivät auta mitään ja vankila ei paranna ketään. Mutta annas olla, kun tulee kyse lapsiin ja naisiin kohdistuvista seksuaalirikoksista, niin silloin nämä punavihreät oikeustieteilijät ja täällä heidän hengenheimolaisensa kääntävät kelkkansa ja näissä lapsiin ja naisiin kohdistuvissa rikoksissa sitten kuitenkin rangaistusten koventaminen auttaa.

Sama koskee vähän uhrin asemaa. Kun on puhuttu paljon uhrin aseman parantamisesta, niin siitä ei olla oltu hirveän kiinnostuneita ja on korostettu rikoksesta epäillyn rikoksenteijän oikeusturvaa. Mutta nyt kun tehtiin selvitys siitä, miten valitettavan onneton on raiskausten uhrien asema, niin nyt ymmärretään, että nimenomaan uhrien oikeusasemassa on paljon parannettavaa. Ne eivät ole pelkästään raiskausten uhrit, jotka kärsivät siitä, että uhrin asemaa ei riittävästi oteta huomioon, vaan myös aivan tavallisten puukotusten tai muiden pahoinpitelyiden tai omaisuusrikosten uhrit ovat aivan samalla tavalla asemassa, [Puhemies koputtaa] jossa joutuvat yksin itseään edustamaan, ja siellä veronmaksajien juristit kyllä pitävät huolta rikollisen puolustamisesta.

15.54 **Ville Tavio ps:** Rouva puhemies! Lakivaliokunnassa oli tahtoa korottaa seksuaalirikosten rangaistuksia hallituksen esitystä enemmänkin. Eduskunnan lakivaliokunta esittääkin, että eduskunta päättää edellyttää tulevaa hallitusta kiristämään lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia. Vaatimus sisältyy lausumaehdotukseen lakivaliokunnan mietinnössä.

Tässä esityksessä on hyvää. Esityksessä toteutuu törkeä lapsenraiskauksen tekemuoto siten, että se osaltaan koventaa rangaistuksia, vaikka sen käyttömäärä jää vasta tulevaisuudessa nähtäväksi. Rikoksesta tuomitaan kuitenkin jatkossa se, joka syyllistyy samalla teolla törkeään raiskaukseen ja törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

Perussuomalaiset ovat tyytyväisiä siihen, että tämä törkeä lapsenraiskauksen tekemuoto lisätään lakiin ja sen vähimmäisrangaistukseksi tulee neljä vuotta. Tämä on askel oikeaan suuntaan. Se on kuitenkin perussuomalaisille pettymys, että törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön vähimmäisrangaistus ei nyt nousekaan. Syynä on muiden puolueiden heittäminen asiaan vasta vaalien alla. Seuraavan hallituksen tulee toteuttaa rangaistusten koventumiset heti vaalikauden alussa.

Perussuomalaisethan jättivät asiasta lakialoitteen jo vuonna 2015, ja aloite saikin tuolloin eduskunnan enemmistön tuen. Pääministeri Sipilän hallitus ei kuitenkaan koskaan antanut asiasta hallituksen esitystä. Lakivaliokunta ei nyt sitten voinut nostaa eduskuntaryhmien sopimalla tavalla törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön vähimmäisrangaistusta kahteen vuoteen. Syynä oli, että perustuslakiasiantuntijat näkivät noston mahdollisesti perustuslain vastaisena. Perustuslakivaliokunta ei enää ehtinyt käsitellä asiaa, koska näiden sote- ja maakuntalainsäädäntöjen käsittely vei valiokunnan ajan, vaikka tiedämme kaikki, mitä näille sote- ja maakuntalaeille nyt sitten kävi — se oli hukkaan heitettyä aikaa — mutta näin ollen ei kuitenkaan lakimuutosta voitu toteuttaa, koska sen perustuslainmukaisuudesta ei ollut varmuutta. Törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rangaistuksen nosto jäi vielä toteuttamatta. Perussuomalaiset näkevät pääasiallisena syynä näihin aikatauluongelmiin sen, että Sipilän hallitus ei tehnyt asiasta esitystä aiemmin ja muutkin puolueet heittäivät tilanteeseen vasta vaalien alla sekä Oulun tapahtumien jälkeen.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vastauspuheenvuoroja: edustaja Zyskowicz ja edustaja Kymäläinen.

15.57 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En malta olla sanomatta, että mitä minä juuri äsken sanoin perustuslain tulkinnasta. Suomi on — ja näin uskallan väittää, vaikken ole asiaa tutkinut — varmaan maailman ainoa maa maailmassa, jossa lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten kiristäminen nähdään perustuslaillisena kysymyksenä. [Ville Tavio: Niinpä!] Tätä juuri tarkoitin. Meillä yhä useampia asioita pidetään perustuslaillisina kysymyksinä ja niissä nähdään perustuslaillisia ongelmia. Tämä, että lakivaliokunnassa ovat käyneet perustuslakiasiantuntijat — näin nyt ymmärsin — sanomassa, että tähän lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten kiristämiseen liittyy perustuslaillisia ongelmia, on aivan käsittämätöntä. Lakien oikeudenmukaisuuden ja oikeasuhtaisuuden harkinta kuuluu täällä lakivaliokunnalle, ei perustuslakivaliokunnalle.

15.58 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Mistähän tässä alkaisi? Mielestäni on kohtuutonta, että edustaja Tavio syyttää tässä kaikkia muita puolueita, että tämä alarajojen nostaminen, näiden lapseen kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten koventaminen, olisi kaikkien muiden puolueiden vika, ja sen sijaan perussuomalaisilla tämä olisi tullut hoidetuksi. Muistutan, että perussuomalaisilla oli oikeusministeri tämän hallituskauden alusta kaksi seuraavaa vuotta ja tämä kansalaisaloite alarajojen nostosta, joka myös on tässä käsittelyssä, tuli jo vuonna 2015 tähän eduskuntaan. Valitettavasti perussuomalainen ministeri ei sitä silloin lähtenyt käsittelemään.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

15.59 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sen veran tarkennukseksi, että perustuslakiasiantuntijat eivät nähneet ongelmaa siinä, että tätä rangaistusasteikkoa nostettaisiin, vaan siinä, että sitä nostettaisiin niin paljon suhteessa muihin rangaistuksiin. Ja niin kuin edustaja Zyskowicz hyvin tietää, tässä tulee tämä oikeasuhtaisuusperiaate mukaan, eli he näkivät, että muutos on niin merkittävä muuhun lainsäädäntöön nähden, että sitä pitää arvioida perustuslaillisesta näkökulmasta.

16.00 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sanon edelleen: Suomi on varmaan maailman ainoa maa, jossa pohdittaessa sitä, kuinka paljon voidaan kiristää lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia suhteessa muihin rikoksiin kohdistuviin rangaistuksiin, tästä kysymyksestä tehdään perustuslaillinen kysymys. En tiedä mitään toista maata enkä usko, että sellaista on. Kysymys siitä, mikä on oikeudenmukainen rangaistus, mikä on oikeasuhtainen rangaistus, on juuri sitä harkintaa, jota varten täällä on olemassa eduskunnan lakivaliokunta. Ja viime kädessä siitä, mikä on oikeasuhtainen rangaistus ja mikä on oikeudenmukainen rangaistus, päättää eduskunta, jolle kansanvaltaisuusperiaatteen mukaisesti kuuluu lainsäätäminen. Nyt en puhu mistään teoreettisesta ääritapauksesta, että joku ehdottaisi kuolemantuomiota tai muuta — unohdetaan tällainen ääriajattelu — vaan normaalista lainsäädännöstä: lakivaliokunta päättää, sali päättää.

Puhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro edustaja Laukkaselle. Oliko myöskin edustaja Karimäellä vastauspuheenvuoropyyntö? — Otetaan ensin Laukkanen ja sitten Karimäki.

16.01 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siis edelleen toistan sen, että kyse oli vain oikeasuhtaisuudesta muuhun rangaistusasteikkoon ja muihin rikoksiin nähden — ei siitä, voidaanko nostaa näitä rangaistuksia. Koko lakivaliokunta oli täysin yksimielinen, että pitää nostaa, sen takia kirjasi nämä ponnet. Mutta useampi asiantuntija nosti esiin sen, että sen pitää olla sitten suhteessa muihin rangaistus säännöksiin. Tämä oli se sisältö. Eivät nämä edes ottaneet kantaa siihen, pitäisikö lapsiin kohdistuvia rangaistusasteikkoja nostaa, vaan siihen, että muutos on niin merkittävä ja siihen pätee muihin rangaistuksiin nähden jonkinlainen suhteellisuusperiaate. Tästä oli kyse — että ei jää kuulijalle nyt väärä kuva tästä asiasta. En nyt puolusta tässä ketään. Minä vain totean tämän siitä keskustelusta. [Ben Zyskowicz ja Ilmari Nurminen pyytävät vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Karimäellä on vastauspuheenvuoro ensin.

16.02 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koko lakivaliokunnalla oli vahva tahto ja halu suojella lasta, ja olisimme halunneet tehdä kaikki muutokset ja kiristykset samalta istumalta, mutta kun käsittelyn viime hetkillä tuli tämä perustuslakiasiantuntijoiden näkemys, että asia pitäisi tarkistuttaa perustuslakivaliokunnalla, niin kuin edustaja Laukkanen totesi, niin olimme siinä mielessä pakotettuja lähettämään kansalaisaloitteen perustuslakivaliokuntaan. Lopulta päädyimme sen sieltä sitten vetämään pois, koska halusimme, että tämä eduskunta vielä käsittelee nämä kysymykset ja tekee ne muutokset, jotka nyt parantavat lapsen asemaa jossain määrin, ja evästämme tule-

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

vaa eduskuntaa tekemään vielä suuremmat parannukset, jotta herkkiä ja haavoittuvia lapsia voidaan suojella tältä iljettävältä väkivallalta.

16.03 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itsekin haluan kommentoida tätä. Mielestäni on kuitenkin vähän kohtuutonta syyttää perustuslakivaliokuntaa ja perustuslakiasiantuntijoita tästä, sillä viittasitte aikaisemmin soteen, esimerkiksi asiakassuunnitelmaan ja muuhun, ja esitykset ovat olleet vaillinaisia ja on tullut selvät esitykset perustuslakiasiantuntijoilta, millä tavalla ne esitykset pitää korjata — esimerkiksi meillä StV:ssä useaan kertaan on todettu, että eiväthän vaikka valinnanvapaus ja maakuntahallinto ole perustuslain vastaisia vaan tapa, millä esitykset on tehty — ja niitä ei ole korjattu, vaikka moneen kertaan ne ongelmat on tuotu esille. Samalla tavalla tässä esityksessä Häkkänen on tuonut vain pienen osan eikä tuonut kokonaisuudistusta, eli esityksen pitäisi olla kokonaisuudessaan tehty ja hyvin laadittu, mutta nyt se, että tässä tuodaan osia ja muuta, asettaa näitä perustuslaillisia haasteita kokonaisuuden kannalta. Eli kun on parempaa valmistelua ja tämä otetaan huomioon, niin vältetään tältä poukkoilulta.

Puhemies Paula Risikko: Sitten oli Taviolla myöskin vastauspuheenvuoropyyntö, olkaapa hyvä, ja Zyskowiczillakin ja kaikilla oli — hienoa! [Naurua]

16.04 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä vähimmäisrangaistuksen nosto kahteen vuoteen: siinä tosiaan se ehdottoman vankeuden raja lähenee niin paljon, että nämä asiantuntijat katsovat, että se sen takia muuttaisi sitten tätä dynamiikkaa. Tämä oli se heidän perustelunsa sikseen, ei minun. Ja näen sen ongelmallisena, ja perussuomalaisetkin näkevät sen ongelmallisena, että perustuslakia tulkitaan jo lähestulkoon ideologisista lähtökohdista, ja joudutaan näihin ihmeellisiin tilanteisiin, joissa nämä perustuslakiasiantuntijat ikään kuin kaappaavat demokratian itselleen. [Suna Kymäläisen välihuuto] Kuitenkin me noudatamme tätä järjestelmää siis, ja tilanne on se, että emme voineet tätä esitystä saliin tuoda, koska silloin puhemies olisi toiminut niin, että sitä ei olisi otettu äänestykseen.

16.06 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En arvostele lainkaan eduskunnan lakivaliokuntaa. Sanon vain omana käsityksenäni, että kysymys siitä, mikä on oikeudenmukainen rangaistus jostakin teosta, kysymys siitä, onko se oikeasuhteinen suhteessa joihinkin muihin rangaistuksiin, on juuri sellaista harkintaa, jota jokainen parlamentti tekee säätäessään rikoslakia, ja meidän järjestelmässämme tämän harkittaminen kuuluu eduskunnan lakivaliokunnalle ja viime kädessä päätös kuuluu tänne, eduskunnan suureen saliin. Se, että siitä on tehty perustuslakikysymys, että perustuslakivaliokunnan pitäisi harkita, onko oikea rangaistus suhteessa muihin rangaistuksiin vuosi vai kaksi vuotta vai kolme vuotta, on aivan järjetön ajatus. Mitä perusoikeuksia siinä loukataan? Onko sillä rikoksentekijällä, sillä lapsen raiskaajalla, joku oikeus tiettyyn maksimiin, niin että jos jätetään kovempi rangaistus, niin loukataan hänen perusoikeuksiaan? Naurettava ajatus.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten oli vielä vastauspuheenvuoroja. Kuka haluaa käyttää? [Antero Laukkanen: Nyt riitti!] — Nytkö riitti? Sitten mennään puhujalistalle.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

16.07 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Näihin edellisiin vastauspuheen-vuoroihinkin vielä viitaten: Olemme varmasti täysin samaa mieltä tässä salissa, jokainen, että mikään ei ole iljettävämpää kuin kajota seksuaalisesti lapseen, etenkin hyvin pieniin lapsiin. Sillä on vaikutukset tuon lapsen loppuelämään, ja se voi olla hyvinkin vaurioittavaa. Siksi on erittäin tärkeää, että näitä lapseen kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia kiristetään. Kiristetään niitä sitten yläpäästä tai alapäästä, se on selkeä signaali, että se ei ole millään tavalla hyväksyttävää ja siitä ei voi vähällä selvitä. Nyt valitettavan usein on päässyt käymään niin, että lopulta tuomiot ovat olleet ehdonalaisia, eivät edes vankeusrangaistuksia, lapsi on vaurioitunut ja toki siinä myös joutunut uhriksi. Mutta sitten uskalletaan yhä uudelleen ja uudelleen näitä riskejä näiden seksuaalisesti hyväksi käyttävien taholta ottaa sen vuoksi, että nuo rangaistukset ovat kovin pieniä.

Tämän koko lainsäädännön tarve syntyi julkisuudessa olleesta, vahvasti meidän jokaisen oikeustajua ravisuttaneesta tapauksesta, jossa kymmenenvuotias lapsi raiskattiin mutta tämä tulkittiin lain kirjainta noudattaen hyväksikäytöksi, koska lapsi ei ollut itse kieltänyt tätä seksuaalista kanssakäymistä. Sen vuoksi olemme tässä lakivaliokunnan työssä pitäneet hyvin tärkeänä sitä, että suostumuksen puute tulee kirjatuksi tuohon lakiin. Ja se olisi ollut erittäin tärkeää, mikä myös ponsiin kirjattiin, että aina seksuaalinen yhteys, seksin harrastaminen, lapsen kanssa on raiskaus, kun on kyse selkeästi pienestä, keskenkasvuises-ta lapsesta.

Se, mikä on surullista, on se, että tämä esitys tosiaan oli vaillinainen, tähän ei sisällynyt alarajojen nostoa. Muistan, että silloin kun tämä esitys oli täällä eduskunnassa lähetekeskustelussa, itse henkilökohtaisesti kysyin tästä ministeri Häkkäselä, miksi alarajoja ei nosteta. Tällä hetkellä tästä lapsen törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä alaraja on yhdestä vuodesta eteenpäin, mikä tarkoittaa käytännössä ehdollista vankeusrangaistusta. Jos tuo raja nostettaisiin kahteen vuoteen, mistä meillä lakivaliokunnassa oli yksimielisyys, niin silloin saataisiin käytännössä vankeustuomioita tämän osalta. Hallituksella oli kolme ja puoli vuotta aikaa valmistella tätä lakiesitystä, ja oli tosi surullista, että jouduimme sitä perustuslakivaliokunnalta kysymään. Tässä oli kaikkien puolueiden [Puhemies koputtaa] puheenjohtajien yhteinen tahtotila taustalla. — Puheenjohtaja, saanko juosta pönttöön jatka-maan?

Puhemies Paula Risikko: No, puhukaa sieltä.

Kiitoksia. — Todellakin tämän soten priorisoinnin vuoksi perustuslakivaliokunnalla ei ollut mahdollisuutta tätä hyvinkin pientä nostoa sitten käsitellä ja ottaa listoilleen. Mutta me otimme sen pois sieltä ja kirjasimme ponsiin, jotta saamme edes jonkinlaisia rangaistusten kiristysä. Ja kun tuolla ponsissa on kirjattu kiirehtimisestä, niin luotamme siihen, että tuo valmistelu lähtee käyntiin välittömästi ja että hyvin pian seuraavan hallituskauden aikana saamme nämä lapsiin kohdistuvat rikokset kuntoon.

Myöskin se on tärkeää, että koko seksuaalirikoslainsäädäntö, tuo rikoslain 20 §, uudistetaan. Tästä myös ministeri Häkkänen on puhunut, mutta harmittaa, että tuo ajankohta, jolloin tähän herätään, on tässä hallituskauden vaihtuessa ja vieläköän tuota työryhmää, joka tätä selvittäisi, ei käsittääkseen ole nimetty.

Mutta vielä sanon sen, että erittäin tärkeää on huolehtia siitä, että tukipalvelut uhrille ja uhrin omaisille ovat riittävät. Tällä hetkellä lapset jäävät valitettavaan tilanteeseen odotta-maan pitkään tuomioita, he joutuvat kertomaan useille eri tahoille tästä tapahtuneesta, ja se

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

trauma ikään kuin uusiutuu aina joka kerta uudelleen, kun tätä asiaa joudutaan muistelemaan.

16.11 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin on tärkeätä, että esitys on tuotu tänne ja tässä kiristetään kuitenkin selvästi rangaistuksia kohdistuen lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Toisaalta täytyy miettiä tätä prosessia. Kuten edustaja Kymäläinenkin toi esille, jo vuonna 2015 on tuotu kansalaisaloite eduskuntaan, ja tätä on odotettu, me olemme odottaneet hallituksen esitystä tästä asiasta jo usean vuoden ajan.

No, nyt kun minä olen itse aika tuore lakivaliokunnan jäsen — olen puolet tästä vaalikaudesta ollut — niin odotin kuitenkin tältä hallituksen esitykseltä, että tämä laajasti nyt puuttuisi näihin törkeisiin, julkisuudessakin keskustelussa olleisiin asioihin. Edustaja Kymäläinen muun muassa viittasi tähän tapaukseen, jossa kymmenvuotiaaseen on kohdistunut kamalia tekoja ja ne rangaistukset eivät millään täytä yleistä oikeustajua. Itselleni ainakin tuli yllätyksenä, että tämä hallituksen esitys ei puutu millään tavalla kiristävästi esimerkiksi näihin hyvin nuoriin, kymmenvuotiaisiin, lapsiin kohdistuneisiin seksuaalirikoksiin, eli tämä esitys ei kohdistu näihin, ja tämä on sen iso puute. Tämä kyllä kiristää rangaistuksia sitten varttuneempien nuorten kohdalla, mutta ei puutu lapsiin kohdistuneisiin, ja se on äärettömän iso puute tässä esityksessä. Sen takia me lakivaliokunnassa kokonaisuutena vaadimme — varsinkin oppositiossa aivan kalkkiviivoille pidettiin tästä kiinni — perustuslakivaliokunnasta lausuntoa liittyen tähän kansalaisaloitteeseen, koska me olisimme halunneet sen tänne saliin, me olisimme halunneet sen käsittelyyn tänne. Mutta edellispäivänä me jouduimme vetämään sen esityksen pois, että me saimme tämän esityksen tuotua tänne saliin, koska tämä on kuitenkin parempi kuin ei mitään. Mutta tähän jäi erittäin paljon epäkohtia, ja siinä mielessä itse olen henkilökohtaisesti pettynyt tähän, että erityisesti näihin erittäin nuoriin lapsiin kohdistuneisiin rikoksiin tällä esityksellä ei tehty kiristysä, vaikka täysi poliittinen ja myös maalaisjärki sanoo, että ne olisi ollut pakko tehdä. Joten jäin kuitenkin kummaksumaan, minkä takia hallitus ei suostunut tuomaan sitä esitystä, vaikka sitä itsekin tivasin moneen, moneen otteeseen.

Mutta nyt kuitenkin on tyydyttävä siihen, että meillä on vahvat ponnet jatkoselvittelyyn ja tämä asia ei kuitenkaan jää tähän, ja varmasti yhteistä tahtotilaa tämän asian korjaamiselle on. Ja kuten sanoin, tähän vaaditaan selvästi vahvempia rangaistuksia mutta myös muita toimenpiteitä, näitä ennaltaehkäiseviä keinoja, joita on hyvä pitää jatkossa esillä. — Kiitos.

16.15 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä, että olemme saaneet tämän hallituksen esityksen käsittelyyn ja nyt ratkaisuvaiheeseen tänne eduskunnan istuntosaliin. Tällä esityksellä lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistusten ylärajoja korotetaan. Se on vahva signaali, että näistä iljettävistä teoista on tuomittava ankarampia tuomioita. Yksikin teko voi haavoittaa lapsen koko loppuelämäksi.

Eduskuntaan annettiin kansalaisaloite koskien lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten kiristämistä jo vuonna 2015. Silloin hallitus ryhtyi erinäisiin selvityksiin ja jäimme odottamaan hallituksen esitystä, joka olisi ollut vastaus kansalaisten odotuksiin ja oikeustajuun. Kun lopulta ministeri Häkkinen toi esityksensä lokakuussa ja lakivaliokunta alkoi sitä käsittelemään, niin täytyy sanoa, että olin itsekin pettynyt siitä, että esitys ei riittävän vahvasti puuttunut annettaviin rangaistuksiin. Ylärajan nosto toki vaikuttaa jossakin määrin mutta ei riittävästi. Keskeistä olisi juurikin korottaa myös rangaistusten alarajoja,

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

koska nyt tällä hetkellä liian paljon annetaan ehdollisia tuomioita lapsiin kohdistuvista törkeistä seksuaalirikoksista. Se jos mikä sotii oikeustajua vastaan.

Tämä hallituksen esitys joka tapauksessa hyväksyttiin yksimielisesti, koska se on askel oikeaan suuntaan, ja on tärkeätä, että tuleva eduskunta heti ensi töikseen ja tuleva hallitus heti ensi töikseen toteuttavat rikoslain 20 luvun kokonaisuudistuksen. Koko sitä rikoslainsäädäntöä, joka koskettaa raiskaus- ja seksuaalirikoksia, täytyy tarkastella kattavasti kiristämällä tuomioita, sekä tuomioiden vähimmäisrangaistuksia että rangaistusten ylärajoja.

Lapsen iän merkitys on erityisen tärkeä kysymys siinä, että suojellaan pieniä lapsia. Tulee selvittää myös suostumuksen puute raiskausmerkistön kriteeristöön, sillä nyt tällä hetkellä tekoja tarkastellaan siitä näkökulmasta, onko käytetty väkivaltaa tai sen uhkaa. Monasti uhrit voivat olla kovin lamaantuneita, tai jos kyseessä on nuori lapsi, hän ei edes ymmärrä, mitä on tapahtumassa. Hänellä ei voi olla sitä käsitystä, mitä tulee tapahtumaan ja minkälaisesta teosta on kysymys. Siltikin nämä teot, joissa kajotaan ihmiseen vakavimmalla, raaimmalla mahdollisella tavalla, haavoittavat ihmisen loppuelämäksi.

16.18 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys oli todella kova ponnistus lakivaliokunnassa, ja tämä ei ollut helppo asia kokonaisuutenakaan arvostella ja katsoa, vaikka päämäärä oli hyvin selkeä. Pöydällä oli kansalaisaloitteita, oli yksittäisien edustajien tekemiä lakialoitteita ja sitten hallituksen esitys, josta kävi ilmi heti, että se ei ollut riittävä. Se jo tullessaan viesti sitä, että tämä asia on nyt keskeneräinen, ja se myös jäi keskeneräiseksi. Onneksi valiokunta teki huolellista työtä ja kirjoitti niin raskaat ponnet tähän, se tulee seuraavalta eduskunnalta tätä edellyttämään ja vielä sillä tavalla, että on painotettu sen kiireellisyyttä.

Täällä on aivan oikein kysytty — edustaja Zyskowicz nosti kysymyksen esiin — mikä on oikea rangaistus lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, mikä on raiskauksen ja suostumuksen välinen tila, mikä on se ero näiden välillä, missä nämä rajapinnat kulkevat. Sitten on tämä kansalaisten oikeustaju ja lain soveltamiskäytäntö oikeuden antamissa tuomioissa. Ne ovat kovasti etääntyneet toisistaan. Kansalaisten oikeustaju on selkeästi ankarampi kuin näistä rikoksista annetut tuomiot. Ollaan tilassa, jossa myös eduskunnan enemmistö on sitä mieltä, että nämä rangaistukset ovat liian alhaisia. Liikaa annetaan näitä ehdollisia tuomioita.

Tämä valiokunnan mietintö on varsin hyvää tekstiä, hyvää luettavaa. Siinä käydään tätä koko kokonaisuutta huolellisesti läpi. Siinä myös kiinnitetään huomiota tarpeeseen rikoslain 20 luvun kokonaisuudistukselle, jossa nämä kaikki näkökulmat voitaisiin ottaa huomioon.

Varmaa on se, että lapselle, joka joutuu kohteeksi, se on ainutkertainen ja elämää, jopa koko loppuelämää, tuhoava tapahtuma. Ja tätä ei lainsäätäjän pitäisi unohtaa, että kysymys ei ole yksittäisestä pahasta teosta vaan koko loppuelämään vaikuttavasta teosta. Se on myös erään ihmisen merkittävimmän yksityisyyden piiriin kuuluvan asian — seksuaalinen koskemattomuus, puhtaus ja se oman ruumiin ainutlaatuisuus — säilymiseen ja tavallaan siihen vapaaehtoisuuteen liittyvä oikeus, että voin itse päättää, milloin haluan nämä asiat toiselle henkilölle antaa. Sillä on suuri syvälinen merkitys.

Tämä viesti on myös yhteiskunnallisesti tärkeä. Vaikka me lainsäätäjät ymmärrämme, että kovemmat tuomiot [Puhemies koputtaa] eivät välttämättä johda siihen tilanteeseen, että tapahtuisi tälle raiskaajalle elämänmuutos, niin kuitenkin yhteiskunnan pitää lähettää [Puhemies koputtaa] se viesti, että raiskaus ja lapsen hyväksikäyttö ovat vakavia rikoksia.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

16.21 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja. Itse haluan vielä tälle kuulijakunnalle yrittää selventää, miten perustuslain tulkinta on aina tulkintaa. Mikäköhän on se säännös perustuslaissa, joka sanoo, että perustuslakivaliokunnan pitää perustuslakikysymyksenä miettiä, onko rangaistus oikeasuhteinen ja onko se oikeudenmukainen, ja että perustuslakivaliokunta sitten estää, jos niin katsoo, epäoikeasuhteisten rangaistusten säätämisen? No se pykälä on 8 §, jossa julklauseutaan yleinen legaliteettiperiaate, ja 8 § kuuluu näin: ”Ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty.” Siinä se on, meidän oikeusjärjestelmään kuuluva legaliteettiperiaate.

Tästä pykälästä — kuuntelite kai tarkkaan? — on sitten oikeusopissa osa oikeustieteilijöistä ollut kehittämässä sellaista doktriinia, että rangaistusten kiristäminen ja vapaustuomion tai sakkotuomion tuomitseminen entistä ankarampana on jotenkin perustuslakikysymys. Aivan kuin näillä raikaajilla ja muilla roistoilla olisi olemassa joku perusoikeus, että heitä ei saa tuomita esimerkiksi törkeästä raiskauksesta kuin korkeintaan johonkin tiettyyn rangaistukseen. No tämän on aivan naurettavaa. Ja tämä doktriini on aika uusi, se on kehitetty viimeisten vuosien aikana, ja toivon, että ensi vaalikauden perustuslakivaliokunta tämän kelvottoman doktriinin todellakin hylkää. Sehän on aivan eri asia tällainen ääriesimerkki, että jollekin ehdotettaisiin näpistyksestä vaikka elinkautista, ja silloin varmasti tällaiset kysymykset voivat tulla pohdittaviksi. Mutta mikä tekee perustuslakikysymyksen tällaisissa normaalioloissa normaalirangaistusten kirittämisestä, jota täällä kaikki tuntuvat kannattavan? Ei mikään, mutta nämä asiantuntijat ovat nyt kehittäneet tällaisen doktriinin, että kyllä se asia kuuluu perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi, onko rangaistus oikeasuhteinen ja oikeudenmukainen suhteessa tekoon ja suhteessa muihin rangaistuksiin. Mutta tämän on juuri sitä, mitä lakivaliokunnan pitää miettiä ja mistä eduskunnan tulee päättää, eikä niin, että perustuslakivaliokunnassa kaksi kolme asiantuntijaa päättää eduskunnan puolesta.

Mitä sitten edustaja Nurmisen puheenvuoroon tulee, niin varmasti tulee paljon puutteellista lainsäädäntöä, jossa tällainen poliittinen ”puute” on mukana, niin kuin tässä ymmärsin, että ei oltu kirittämisessä alarajoja. Mutta se on aivan muuta kuin se yleinen väärinkäsitys, että kaikki nämä perustuslakiin törmäämiset johtuisivat siitä, että meidän virkakunta on niin kelvotonta, että he esittävät jatkuvasti perustuslain vastaisia lakeja tänne eduskuntaan.

16.24 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslain seksuaalirikoksia koskevaa lukua. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistus korotettaisiin neljästä vuodesta kuuteen vuoteen vankeutta, ja lisäksi rikoslakiin lisättäisiin törkeää lapsenraiskausta koskeva uusi rangaistussäännös. Eli kyllä tässä esityksessä on myös merkittäviä parannuksia ja uutena tämä törkeä lapsenraiskaus. Mutta ongelma tässä esityksessä on se, että koska tämä on tällainen pieni osittaisuudistus, joka on osin heikosti valmisteltu, niin asiantuntijoiden mukaan tämäkään ei ole merkittävä parannus nykytilaan. Ja täytyy sanoa, että lakivaliokunta on kyllä tehnyt tässä huolellista, hyvää työtä. Tähän mietintöön on kirjattu kaikki ne tärkeimmät ja merkittävimmät korjaustarpeet.

Nyt keskiviikkona myös Amnesty julkaisi tärkeän raporttinsa Oikeuksien arpapeli, joka nostaa esiin erityisesti uhrin heikon aseman, raiskatun uhrin tilanteen. Ja haluan itsekin ko-

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

rosta sitä, että uhrille tarjottavaa apua ja ymmärrystä tulee lisätä ja vahvistaa ja näitä rikosoikeusprosesseja nopeuttaa, jotta uhri ei joudu kerrasta toiseen elämään niitä samoja kauhistuttavia tilanteita yhä uudelleen ja uudelleen.

Itse uskon niin, että jos tämän esityksen käsittely ei olisi jäänyt näin viime tippaan ja jos ministeri Häkkinen olisi pystynyt tuomaan esityksensä aikaisemmin eduskunnalle ja mikäli perustuslakivaliokunta olisi ehtinyt käsittelemään tuon kansalaisaloitteen, niin kuin laki- valiokunta joutui esittämään, niin myös näitä rikosten rangaistusten alarajoja olisi voitu nostaa. Oma oikeustajuni sanoo sen, että näitä rangaistuksia pitää voida ja voi vielä kiristää uudelleen, ja uskon, että käsittely perustuslakivaliokunnassa olisi siksi ollut tämän asian osalta hyvinkin nopea ja selkeä.

Mutta jatko työ, jatkoparannukset — suostumuksen puutteen arvioiminen, koko raiskauslainsäädännön uudistaminen, raiskauksen tunnusmerkistön kriteeristön uudistaminen ja tuomioiden entisestään kiristäminen — jäävät uudelle eduskunnalle, ja se työ jatkuu vielä.

16.27 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta katsoi, että rikoslain 20 luvun säännökset koskien lapsiin kohdistuvia hyväksikäyttöjä ja raiskausrikoksia tulee uudistaa siten, että kiristetään rangaistuksia, erityisesti vähimmäisrangaistuksia, sekä arvioidaan sääntelytekniikka ja rikosnimikkeet. Tämä on merkittävä viesti ja hyvin päättäväinen sellainen. Tämä ei ole ”jos” tai ”ehkä” tai ”kun” tai ”kun sattuu sellainen tilanne”, vaan edellytetään, että tähän asiaan nyt kerta kaikkiaan puututaan.

Valiokunnassa kävimme laajan keskustelun siitä, mitä tarkoitetaan ikärajoilla ”10-vuotiaaseen” tai ”alle 13-vuotiaaseen” tai ”15-vuotiaaseen”, miten tällainen seksuaalinen hyväksikäyttö vaikuttaa eri iässä lapsen kehitykseen, siihen turvaan, jota hän normaalisti kokee vanhemman läsnä ollessa, ja siihen, kuinka tämä turvan tunne sitten tässä tilanteessa muretaan.

Tämän keskustelun seurauksena tähän mietintöön kirjattiin myös se, että tulee lisätä kouluissa ja jo aivan varhaiskasvatuksessa valistusta siitä, mikä on lapsen itsemääräämisoikeus, mikä on tunne-, elämän- ja ilmaisutaito, kiinnittää huomiota siihen, mitä tarkoittaa se, kun aikuinen tulee ja menee lapsen kehossa sellaisille alueille, joihin ei tule mennä. Tästä käytiin laaja keskustelu. Se haluttiin kirjata selkeästi näkyviin. Kouluihin tulee lisätä resursseja juuri siitä syystä, että kun lapsi joutuu tällaisen kohtelun kohteeksi, hän ei yleensä ymmärrä, mitä siinä tapahtuu, mutta jos hänelle kerrotaisiin jo hyvin varhaisessa vaiheessa, mikä on sopivaa ja mikä ei, niin hän olisi rohkeampi kertomaan, että nyt hänelle on tehty jotakin sellaista, mikä ei ole sopivaa. Lähiystävän, lähisukulaisen, vanhempien, veljien, sisarien kohdalla ei ole helppoa lapsena lähestyä jotain virallista henkilöä tai ulkopuolista henkilöä ja tuoda ilmi se, että minulle on käynyt niin kuin on käynyt. Minusta oli upeaa, että valiokunta kävi niin hyvän keskustelun tästä ja tehtiin selkeä kirjaus koulutuksesta, valistuksesta ja myös opettajakunnan kouluttamisesta tällä alueella tunnistamaan, milloin lapsella on ollut vaikeuksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 212/2018 vp sisältyvien 1.-8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteen KAA 3/2015 vp hylkäämisestä ja lakialoitteisiin LA 14, 21, 45/2015 vp, 19, 96/

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

2017 vp, 10, 18/2018 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2019 lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2019 lisätalousarvioesityksen (HE 323/2018 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 323/2018 vp

Hallituksen esitys HE 324/2018 vp

Lisätalousarvioaloite LTA 51-54/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 39/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Puhemies Paula Risikko: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 12.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

Edustajan, joka aikoo ehdottaa muutoksia valtiovarainvaliokunnan mietintöön, on jätettävä muutosehdotuksensa keskuskansliaan. Muutosehdotukset on jätettävä keskuskansliaan viimeistään maanantaina 11.3.2019 kello 12.

Asian käsittely alkaa tiistaina 12.3.2019 kello 10 pidettävässä täysistunnossa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi puhemies voi myöntää harkitsemassaan järjestyksessä 1 tai 2 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja.

Asian yksityiskohtainen käsittely on keskiviikkona 13.3.2019 kello 10 pidettävässä täysistunnossa. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tehdään ensin kaikki muutosehdotukset ja sitten niistä äänestetään. Siltä osin kuin lisätalousarvioehdotukseen ei ole ehdotettu muutoksia, se katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Mietintö pantiin pöydälle 12.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain 8 ja 16 §:n ja metsästyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 286/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 28/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 173/2018 vp

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on maanantaina 11.3.2019 klo 12.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.33.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola